

Turvallisuusviestintäsuunnitelma

2020

Pohjois-Savon pelastuslaitos
Riskienhallinta

Hyväksytty 1.1.2020 otettavaksi käyttöön

Jukka Koponen
Pelastusjohtaja

Paavo Tiitta
Riskienhallintapäällikkö

1 JOHDANTO

Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja valmistelelee sitä koskevan lainsäädännön. Pelastustoimen toimintaa ja käynnissä olevaa pelastustoimen uudistusta ohjaa sisäministeriön strategia, jossa sisäiselle turvallisuudelle on asetettu visio (tavoitetila) vuoteen 2025: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – yhteistyössä.

Strategian mukaisesti pelastustoimella on merkittävä rooli turvallisen ja kriisinkestävän Suomen rakentamisessa. Visiossa korostuu yhteistyö, koska yksikään toimija ei omin voimin kykene saavuttamaan tavoitteita. Onnettomuuksien ehkäisy on yksi pelastuslaitosten ydintehtävistä. Tehokkaimmin pelastuslaitokset ehkäisevät onnettomuuksia turvallisuusviestinnällä sekä ohjaamalla, neuvomalla, opettamalla ja kouluttamalla toimintaympäristönsä yksilöitä (asukkaita, yhteisöjä, yrittäjiä, alueella toimivia ihmisiä). Kaikessa viestinnässä ja toiminnassa huomioidaan pelastustoimen arvot: inhimillisesti, ammatillisesti ja luotettavasti - yhteistyössä.

Tämä turvallisuusviestintäsuunnitelma esittää Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän, -ohjauksen, -neuvonnan ja koulutuksen toteuttamismallin. Turvallisuusviestintäsuunnitelma perustuu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen voimassa olevaan palvelutasopäätökseen noudattaen siinä esitettyjä periaatteita. Tässä suunnitelmassa selkiytetään erityisesti viestintä-, neuvonta ja ohjaustyön resurssien kohdentamista lakisääteisten tehtävien sekä pelastuslaitoksen tarjoaman maksullisen turvallisuuskoulutuksen välillä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä ohjaa, neuvoo, opettaa sekä kouluttaa paloasemittain 15 %:a Pohjois-Savon maakunnan väestöstä. Tämän lisäksi pelastuslaitos tarjoaa maksullista turvallisuuskoulutusta sitä haluaville kuntien ja -yhtymien henkilöstölle sekä yrityksille ja yhteisöille.

Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa esitetään kunkin kohderyhmän minimitavoitteet ja taulukkomuodossa kunkin kohderyhmän määrälliset tavoitteet liitteessä 1. ja turvallisuusviestinnän vuosikello liitteessä 2. Sisällöt ja kohderyhmien määrälliset tavoitteet ovat vuosittain muuttuvia.

2 KÄSITTEET

Onnettomuuksien ehkäisy on toimintaa, jolla pyritään estämään onnettomuuksien tapahtuminen ja minimoimaan vahingot etukäteen. Pelastuslakia 379/2011 sovelletaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn.

Omatoimisella varautumisella tarkoitetaan yksilön, yritysten ja yhteisöjen kriisi-, hätä- ja onnettomuustilanteisiin varautumista pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Pelastuslain 379/2011 14 § mukaan rakennuksen omistajan ja haltijan, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittajan, viraston, laitoksen ja muun yhteisön on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan varauduttava onnettomuuksiin ja koulutettava henkilökuntaansa kohteessa esiintyvien riskien mukaisesti. Yrityksille annetaan asiantuntija-apua sammutus- pelastus ja ensiapuvälineiden määrän ja laadun suhteen.

Viestinnällä tarkoitetaan tässä suunnitelmassa kaikkea pelastuslain 379/2011 27 § mukaista pelastustoimelle kuuluvaa turvallisuusviestintää, ohjausta, neuvontaa ja koulutusta, jonka tavoitteena

on onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen niiden torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa sekä onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. Yritysten, yhteisöjen ja laitosten henkilökunnan kouluttaminen on yksi osa omatoimista varautumista eikä kuulu pelastuslaitosten lakisääteisiin tehtäviin.

Turvallisuuskoulutus on pelastuslaitoksen toimintaympäristölleen tarjoamaa koulutusta, opetusta, neuvontaa ja ohjausta, jota annetaan turvallisuustietojen, -taitojen ja -asenteiden kehittämiseksi. Tässä suunnitelmassa turvallisuuskoulutuksella tarkoitetaan lähinnä niitä pelastuslaitoksen tuottamia koulutuspalveluita, joita ei ole lainsäädännöllä määrätty pelastuslaitoksen tehtäväksi.

Koulutusyksikkö tarjoaa kuntien ja kuntayhtymien henkilöstölle, yrityksille ja järjestöille maksullista turvallisuuskoulutusta koko Pohjois-Savon alueella. Koulutusyksikössä on koulutuspäällikkö, viisi kouluttajaa sekä koulutusautot ja -kalustoa. Yksikkö laatii ja ylläpitää koulutusmoduulit sekä niihin liittyvät harjoitus- ja turvallisuussuunnitelmat. Yksikkö pitää koulutuksia pääasiallisesti ns. virka-aikana ma - pe klo 8 - 16 välisenä aikana. Koulutusyksikön henkilöstö ei poistu kesken koulutustilaisuuden hälytystehtäviin.

Varausasteella tarkoitetaan sitä mahdollisuutta, jolla viestintä- ja turvallisuuskoulustointoa tekevä henkilöstö kokonaisuudessaan voi poistua toiseen, kiireellisempään tehtävään. On huomattava, että osa henkilöstöstä voi poistua suorittamaan toista tehtävää varausasteen osoittamaa tasoa helpomminkin.

D-varausasteisesta tehtävästä voidaan poistua ilman, että tilaisuuteen osallistuville koituu turvallisuuspuutteita tai muuten merkittävää haittaa. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi koululuokan opastus-, neuvonta, opetus koulun tiloissa ja opettajan läsnä ollessa. D-varausasteisessa tehtävässä oleva pelastushenkilöstö voidaan hälyttää A- ja B-luokiteltuihin tehtäviin.

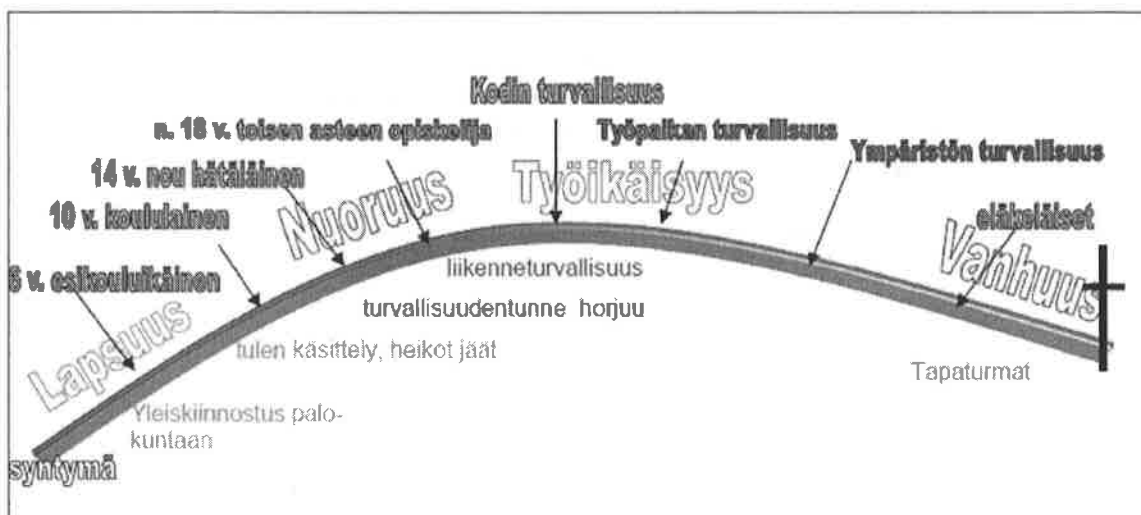
B-varausasteisesta tehtävästä ei voi poistua ilman, että tilaisuuteen osallistuville koituu turvallisuuspuutteita tai muuten merkittävää haittaa. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi alkusammutusharjoitus tai turvallisuuskoulutus pelastuslaitoksen tiloissa. B-varausasteisessa tehtävässä olevaa pelastushenkilöstöä ei voi hälyttää muihin tehtäviin.

3 TURVALLISUUSVIESTINTÄ – turvallisuuskoulutus ja -opetus

3.1 Tavoitteet, yhteistyö ja laatu

3.1.1 Tavoitteet

Turvallisuuskoulutuksen ja -opetuksen tärkeimpänä tavoitteena on sisäministeriön strategian mukaisesti saada osallistujat ymmärtämään tärkeä roolinsa onnettomuuksien ehkäisyssä sekä toiminnassa onnettomuus- ja vaaratilanteissa. Tämän lisäksi toiminta-alueen yksilölle pyritään tarjoamaan koko elinkaaren mittainen, laadukas turvallisuusviestintä, -ohjaus, -neuvonta, -opetus ja -koulutus. Seuraavat kuvat selventävät tätä jatkuvuuden ideologiaa.

Kuva 1: Pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät kuvattuna "elinkaari-malliksi"

Kuva 2.

Turvallisuuskoulutuksen kohderyhmiä määritettäessä on huomioitu pelastustoimen turvallisuusviestinnän linjaukset, pelastuslaki, valtakunnalliset strategiat sekä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätös.

3.1.2 Yhteistyö

Pelastuslain 379/2011 42 § mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa, sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

3.1.3 Laatu

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä, -koulutus, -neuvonta ja ohjaustyön tavoitteena olevat laadukkaat palvelut saavutetaan seuraavasti:

- tuotetaan korkeatasoiset, palvelutasopäätöksen huomioivat palvelut
- kehitetään yhteistyötä kohderyhmien kanssa
- kehitetään henkilöstön ammattitaitoa kaikilla organisaatiotasoilla
- sitoutetaan ja motivoidaan henkilöstö osallistumaan turvallisuusviestintätyöhön
- parannetaan yhteistyötä viranomaisten sekä alueen muiden toimijoiden kanssa
- kehitetään laadukas, ajantasainen ja yhdenmukainen koulutusmalli ja -materiaali
- ylläpidetään ja kehitetään turvallisuuskoulutusyksikköä

Tavoitteiden toteutumista seurataan mm. keräämällä palautetta turvallisuuskoulutus- ja –viestintätehtävistä (yli 3 tunnin kesto).

3.2 Ikäryhmät

3.2.1 Esikouluikäiset

Varausaste D

1. Turvallisuusopetus

- o tapahtuu esikoulun tiloissa
- o koostuu orientoivasta materiaalista, opetusosuudesta ja jaettavasta materiaalista

2. Lapset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat

- o kotona (tulipalot, tapaturmat, myrkytykset, kaatumiset, turvalliset lelut)
- o päiväkodissa
- o omassa pihassa
- o lapset tietävät mitä heidän tulee tehdä vaaratilanteissa ja niiden ehkäisyssä

3. Lapset osaavat ehkäistä onnettomuuksia.

- o lapset tietävät
 - että ihmisten oma toiminta ja vialliset kodinkoneet aiheuttavat tulipaloja
 - mitkä kodin tavarat saattavat aiheuttaa tulipaloja (tulitikut, kynttilät, tuikut, lyhdyt, ulkotulet, tupakka, tulisijat)
 - että tulen/tulitikkujen kanssa ei saa leikkiä
 - että tuli ja savu ovat vaarallisia, ne tuhoavat ja leviävät helposti
 - palovaroittimen toiminnan tarkoituksen ja testauksen
 - poistumisreitit kotona, päiväkodissa
 - kodin ja päiväkodin paloturvallisuusvälineitä (palovaroittimet, käsisammutin, sammutuspeite, sprinkleri)

o lapset tunnistavat varoituskilpiä (vihreä poistumisopastekilpi, avotulen teko kielletty, pelastustie)

o lapset toimivat kotona turvallisesti

- lapset havainnoivat ja välttävät vaaratilanteita
- lapset tietävät, miten tyypillisimmät lasten onnettomuudet sattuvat ja miten niitä voi ehkäistä
- lapset ymmärtävät turvavälineiden (heijastimet, kypärät) käytön merkityksen
- lapset harjoittelevat turvallisia toimintatapoja, esim. kynttilän sytytys

4. Lapset osaavat toimia vaara- ja onnettomuustilanteissa

o varoittaa muita tulipalotilanteessa

o soittaa numeroon 112

o toimia oikein tulipalotilanteessa (nopeasti ulos, ryömimällä jos on paljon savua, ovet perässä kiinni, ei saa mennä piiloon, savuun ei saa mennä)

5. Lapset tietävät

- o että pelastuslaitos sammuttaa tulipalon ja auttaa loukkaantuneita ja sairaita ihmisiä
- o miten saavat sammumaan yllään olevat, tuleen syttyneet vaatteet
- o että palovammaa jäähdytetään kylmällä, juoksevalla vedellä

3.2.2 Kolmasluokkalaiset

Varausaste D

1. Turvallisuusopetus on

- o leikinomaista, lapsen kehitystasosta lähtevää toimintaa
- o lapsen elinympäristöön liittyviä tapahtumia, omia kokemuksia
- o hyödyntävää
- o tapahtuu koulun tiloissa
- o koostuu orientoivasta materiaalista, opetusosuudesta ja jaettavasta materiaalista
- o oppilaat saavat Apua Apua -oppaan

2. Lapset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat

- o kotona (tulipalot, tapaturmat, myrkytykset, kaatumiset, turvalliset lelut)
- o koulussa
- o omassa pihassa
- o lapset tietävät mitä heidän tulee tehdä vaaratilanteissa ja niiden ehkäisyssä

3. Lapset osaavat ehkäistä onnettomuuksia.

- o lapset tietävät
 - että ihmisten oma toiminta ja vialliset kodinkoneet aiheuttavat tulipaloja
 - mitkä kodin tavarat saattavat aiheuttaa tulipaloja (tulitikut, kynttilät, tuikut, lyhdyt, ulkotulet, tupakka, tulisijat)
 - että tulen/tulitikujen kanssa ei saa leikkiä
 - että tuli ja savu ovat vaarallisia, ne tuhoavat ja leviävät helposti
 - palovaroittimen toiminnan tarkoituksen ja testauksen
 - poistumisreitit kotona, koulussa
 - kodin ja koulun paloturvallisuusvälineitä (palovaroittimet, käsisammutin, sammutuspeite, sprinkleri)

o lapset tunnistavat varoituskilpiä (vihreä poistumiskilpi, avotulen teko kielletty, pelastustie)

o lapset toimivat kotona ja liikenteessä turvallisesti

- lapset havainnoivat ja välttävät vaaratilanteita
- lapset tietävät, miten tyypillisimmät lasten onnettomuudet sattuvat ja miten niitä voi ehkäistä
- lapset ymmärtävät turvavälineiden (heijastimet, kypärät) käytön merkityksen
- lapset harjoittelevat turvallisia toimintatapoja, esim. kynttilän sytytys
- lapsille on havainnollistettu liikennekäyttäytymisen merkitystä.

4. Lapset osaavat toimia vaara- ja onnettomuustilanteissa

- o varoittaa muita tulipalotilanteessa
- o soittaa numeroon 112
- o toimia oikein tulipalotilanteessa (nopeasti ulos, ryömimällä jos on paljon savua, ovet perässä kiinni, ei saa mennä piiloon, savuun ei saa mennä)

5. Lapset tietävät,

- o että pelastuslaitos sammuttaa tulipalon ja auttaa loukkaantuneita ja sairaita ihmisiä
- o miten saavat sammumaan yllään olevat, tuleen syttyneet vaatteet
- o että palovammaa jäähdytetään kylmällä, juoksevalla vedellä

3.2.3 Palokuntanuoriso-osastolaiset

Varausaste D, harjoitusten osalta B

1. Turvallisuusopetus

o tapahtuu paloasemilla

o opetetaan eri ikäryhmille heidän tasonsa mukaisia turvallisuusasioita

2. Palokuntanuoret huomaavat ja osaavat toimia arjen vaaratilanteissa ja osaavat estää onnettomuuksia

o vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa

o keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia

- tulipalojen tavallisimmat syttymissyöt ja miten paloja voidaan estää
- asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
- tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle
- miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia

3. Palokuntanuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa

o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa

o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa

o hätäilmoituksen tekeminen numeroon 112

o yksinkertaisia hätäensiaputoimenpiteitä ja elvytyksen suorittaminen.

o tulipalon alun sammuttaminen, rasvapalon ja ihmisen sammutus sammutuspeitolla

o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen turvallista reittiä kokoontumispaikalle

o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

4. Palokuntanuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin

o kotivara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden- tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)

o mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja

Palokuntanuoret osallistuvat erillisen koulutusohjelman mukaisiin koulutuksiin ja harjoituksiin. Palokuntanuorille on tarjolla kesäaikaan palokuntanuorten leiritoimintaa jolla suoritetaan palokuntanuorten koulutusohjelman mukaisia tasokursseja. Alle 16 vuotiaat palokuntanuoret eivät voi osallistua ns. vaarallisiin harjoituksiin, kuten nestekaasurampilla tehtävään alkusammutusharjoitukseen tai vastaaviin harjoituksiin. Palokuntanuorten toivotaan osallistuvan 16-vuotta täytettyään paikkakuntansa pelastustoimintaan. Nuorille annetaan palokuntanuoriso-osastoissa valmiuksia toimia erilaisissa onnettomuus- ja hätätilanteissa johdon- ja tilanteen mukaisesti.

3.2.4 Kahdeksasluokkalaiset

Varausaste D, harjoitusten osalta B

1. Turvallisuusopetus

o tapahtuu koulun tiloissa

2. Nuoret huomaavat arjen vaaratilanteita ja osaavat estää onnettomuuksia

o vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa

o keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia

- tulipalojen tavallisimmat syttymissyyt ja miten paloja voidaan estää.
- asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
- tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle.
- miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia.

3. Nuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa

o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa

o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa

o hätäilmoitus numeroon 112

o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.

o tulipalon alun sammuttaminen

o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen

o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

4. Nuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin

o koti vara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)

o mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja.

Tavoitteet ovat samat kuin NouHätä- kampanjassa, joten kampanjaan osallistuminen täyttää tavoitteet. Aktivoidaan kouluja osallistumaan Nou-Hätä kampanjaan.

3.2.5 Toisen asteen opiskelijat

Kohderyhmänä ovat lukion toisen vuoden opiskelijat ja opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen toisen vuoden opiskelijat.

Varausaste D, harjoitusten osalta B

1. Turvallisuusopetus

o tapahtuu koulun tiloissa

2. Nuoret huomaavat arjen vaaratilanteita ja osaavat estää onnettomuuksia

o vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa

o keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia

- tulipalojen tavallisimmat syttymissyyt ja miten paloja voidaan estää.
- asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
- tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle.
- miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia.

3. Nuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa

- o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
- o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
- o hätäilmoitus numeroon 112
- o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
- o tulipalon alun sammuttaminen
- o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
- o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

4. Nuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin

- o kotivara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)
- o mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja.

3.2.6 Työyhteisöt

Poistumisharjoitusten järjestäminen on aina työyhteisön itsensä järjestämää toimintaa. Pelastuslaitoksen rooli on toimia konsulttina, asiantuntijana ja yhteisön tukijana esimerkiksi vuokraamalla savukonetta poistumisharjoitusten järjestäjille. Poistumisharjoituksissa hyödynnetään Helsingin Pelastuskoulun ja Suomen Palopäälystöliitto ry:n julkaisemaa Poistumisharjoitusopasta.

Koulutusyksikkö tarjoaa alueen kunnille ja kuntayhtymille, yrityksille ja yhteisöille laadukasta turvallisuuskoulutusta. Koulutusyksikkö ylläpitää ja laatii yhdenmukaiset koulutusmoduulit ja niihin liittyvät harjoitussuunnitelmat, pääpainopisteenä koulutuksissa on käytännön asioiden oppiminen ja harjoittelu. Koulutusyksikkö osallistuu eri laitosten poistumis- ja pelastusharjoituksiin sekä tarjoaa myös erikseen räätälöityjä koulutuksia.

Koulutusyksikön laatimat ja ylläpitämät alkusammutus- ja paloturvallisuuskoulutusmateriaalit ovat pelastuslaitoksen kaikkien kouluttajien käytössä.

3.3 Erityisryhmät

3.3.1 Aluepelastuslautakunnan jäsenet

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat yleisimmät vaaratilanteet
 - o kotona
 - o liikenteessä
2. Osaavat toimia onnettomuustilanteissa
 - o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
 - o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa

- o hätäilmoitus numeroon 112
- o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään
- o tulipalon alun sammuttaminen
- o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
- o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

3. Ymmärtävät yhteiskunnan häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisen perusteet

4. Tuntevat pelastuslaitoksen toiminnan pääpiirteet ja painopiste-alueet

3.3.2 Kuntien poliittinen johto

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat yleisimmät vaaratilanteet
 - o kotona
 - o liikenteessä
2. Osaavat toimia onnettomuustilanteissa
 - o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
 - o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
 - o hätäilmoitus numeroon 112
 - o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
 - o tulipalon alun sammuttaminen
 - o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
 - o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet
3. Ymmärtävät yhteiskunnan häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisen peruspiirteet
4. Tuntevat pelastuslaitoksen toiminnan pääpiirteet

3.3.3 Pelastussuunnitelmavelvollisten johtohenkilöt

Varausaste B

Tilaisuudessa käsiteltävät asiat

1. onnettomuuksien ja vahinkojen ennaltaehkäiseminen
2. paloturvallisuutta koskevien määräysten noudattaminen ja valvonta
3. toiminta kiinteistössä erilaisissa onnettomuustilanteissa
4. suojelutoimet häiriö- ja poikkeusolojen varalta
5. pelastussuunnitelman laadinta ja päivitys
6. asukkaille tai työntekijöille tiedottaminen

3.3.4 Varautumismuodostelmien johto- ja erityishenkilöt

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet pystyvät toimimaan omassa tehtävässään niissä tilanteissa, joissa varautumismuodostelmia perustetaan.

3.4 Massatilaisuudet

3.4.1 Erityisteeman mukainen tilaisuus

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. tunnistavat erityisteeman mukaisia vaaroja
2. kykenevät ehkäisemään erityisteeman mukaisia onnettomuuksia
3. osaavat toimia erityisteeman mukaisessa tilanteessa

3.4.2 Avoimet ovet paloasemilla

Varausaste B

Tavoitteena on, että paloasemalla avoimien ovien tilaisuudessa käyneet henkilöt ovat

1. tutustuneet paloaseman ajoneuvoihin ja tiloihin
2. tutustuneet pelastuslaitoksen toimintaan
3. kuulleet palomiesten ja sammutusmiesten työstä
4. sisäistäneet nopean toiminnan merkityksen onnettomuustilanteissa
5. saaneet mahdollisuuden kokeilla sammutuspeitteen käyttöä
6. nähneet miten alkusammuttimella sammuttaminen suoritetaan
7. saaneet turvallisuusmateriaalia

3.4.3 Yleisötilaisuudessa tapahtuva turvallisuusviestintä

Tavoitteena on, että yleisötilaisuudessa palokunnan osastolla käyneet henkilöt ovat

1. tutustuneet paloautoon
2. kuulleet palomiesten ja sammutusmiesten työstä
3. saaneet mahdollisuuden kokeilla sammutuspeitteen käyttöä
4. nähneet miten alkusammuttimella sammuttaminen suoritetaan
5. saaneet turvallisuusmateriaalia

3.5 Turvallisuusviestintä mediassa

3.5.1 Internet, kotisivut

Pelastuslaitoksen Internet-sivuilla (pspelastuslaitos.fi) on vähintään seuraava materiaali:

1. pelastuslaitoksen esittely ja yhteystiedot
2. toimintaohjeita onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäisyyn
3. toimintaohjeita erilaisiin onnettomuustilanteisiin
4. pelastuslaitoksen tarjoamat kurssit yms. koulutus-, neuvontatilaisuudet
5. opastusta pelastussuunnitelman tekemiseen
6. artikkeli vuositeeman aiheesta
7. linkkejä pelastus- ja turvallisuusteemoja käsitteleviin sivustoihin

3.5.2 Sosiaalinen media

Pelastuslaitos ylläpitää ja päivittää Facebook, Instagram ja Twitter-sivuja (jatkossa sosiaalinen media). Sosiaalista mediaa hyödynnetään turvallisuusviestintä ja -neuvontavälineenä tehokkaasti ja pyritään saamaan viestinnälle mahdollisimman laaja levikki. Lisäksi pyritään aktiivisin toimenpitein lisäämään pelastuslaitoksen sosiaalisen median välineiden seuraamista.

Sosiaalista mediaa hyödynnetään ja käytetään tehokkaasti myös onnettomuus-, häiriö- ja kriisitilanneviestinnässä. Sosiaaliseen mediaan pyritään saamaan nopeasti ajankohtaista tilannetietoa, joka koskee esim. häiriö- ja vaaratilanteita, säätilaa tai muita tapahtumia, joista on aiheellista viestiä kansalaisille.

3.5.3 Media (lehdistö, TV, radio)

Medialle annetaan vuosittain kuusi tiedotetta ajankohtaisista aiheista vuosikellon mukaisesti ja kaksi tiedotetta vuositeeman mukaisesta aiheesta. Mediatiedotteet muotoillaan siten, että ne voidaan julkaista sellaisenaan ja niiden mukana toimitetaan julkaisuvapaa kuva aiheesta. Lisäksi tarjotaan mahdollisuutta tehdä TV- ja radiohaastattelu.

3.6 Turvallisuusviestintä muun toiminnan yhteydessä

3.6.1 Henkilökohtainen kontakti, neuvonta, kysely

Palotarkastuksen yhteydessä palotarkastajat suorittavat turvallisuusviestintää siten, että siihen käytetään yhteensä vähintään 15 minuuttia/ kohde. Asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen palotarkastuksen yhteydessä kohteessa olevien henkilöiden kanssa läpikäydään seuraavat aiheet:

1. yleisimmät vaaratilanteet koti- ja vapaa-ajan kiinteistöissä
2. toiminta onnettomuustilanteessa ja ne tilanteet, joissa hätänumeroon soimitaan
3. kohteen erityispiirteet
4. kohteeseen jätetään viestintämateriaalia
5. kerrotaan pelastuslaitoksen järjestämistä turvallisuuskoulutuksista
6. annetaan mahdollisuus esittää kysymyksiä

Tavoitteena on, että yksilö saa pelastuslaitokselta tarvittaessa turvallisuustietoa omaa toimintaympäristöään koskevista asioista helposti puhelimitse tai sähköpostilla. Tätä mahdollisuutta markkinoidaan Internet-sivuilla, sosiaalisessa mediassa, esitteissä ja kaikessa muussakin materiaalissa. Puhelinneuvonta ja kyselyihin vastaaminen, sähköiset kyselyt/viestit, niissä annetut neuvot ja ohjeet tulee ehdottomasti sisällyttää turvallisuusviestintätilastointiin. Ne tilastoidaan turvallisuusviestintä/-neuvontatilanteina.

Hälytystehtävien yhteydessä kohteessa oleville henkilöille annettavan turvallisuusviestinnän tavoite on, ettei hälytys toistu - etenkin samasta syystä. Samalla pyritään mahdollisuuksien mukaan antamaan neuvontaa myös muuhun turvallisuuteen liittyen.

Nuohoojat antavat oman toimintansa yhteydessä neuvoja erityisesti oikeasta tulisijojen käytöstä.

3.6.2 Uutistiedottamisen yhteydessä tapahtuva turvallisuusviestintä

Uutistiedottamisen yhteydessä turvallisuusviestinnän tärkein tavoite on yhteiskunnan asenteiden muokkaus turvallisuuskulttuuria suosivammaksi. Onnettomuustiedottamisen yhteydessä tulee aina pyrkiä antamaan toimintaohjeita vastaavien onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi. Muun uutistiedottamisen yhteydessä pyritään antamaan totuudenmukaista kuvaa

pelastuslaitoksesta ja sen mahdollisuuksista toimia onnettomuustilanteissa.

3.7 Paloasemavierailut

Paloasemalla vierailu on mahdollista asemavastaavan luvalla. Paloasemavierailujen sisältö tulee sovittaa vierailijoiden ymmärrys- ja toimintakykyyn. Vierailuihin tulee varata normaalioloissa vähintään 30 minuuttia.

Kaikki vierailijat tutustuvat paloaseman ajoneuvoihin ja tiloihin, heille kerrotaan palomiesten ja sammutusmiesten työstä, kansalaisen huolellisuus- ja auttamisvelvollisuudesta, onnettomuuksien ehkäisystä sekä nopean toiminnan ja auttamisen merkityksestä onnettomuustilanteissa. Vierailijoille pyritään antamaan kohderyhmän mukaista (esim. ikä huomioiden) turvallisuustietoutta.

4 TURVALLISUUSVIESTINTÄYHTEISTYÖ

4.1 Pelastusopisto

Pelastusopiston tehtävänä on järjestää mm. pelastuslain (379/2011) mukaista väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta, sekä valmiuslain (1552/2011) mukaista varautumista edistävää koulutusta. Varautumiskoulutukseen osallistuvat pääsääntöisesti kunnan johto- ja erityishenkilöstö sekä kaikki poikkeusolojen tehtäviin varatut henkilöt.

Vuosittain järjestetään läänien ja kuntien valmiusharjoituksia, jotka muodostavat rungon kunkin alueen koulutukselle.

4.2 SPEK/ Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ry

Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ry ja Pohjois-Savon pelastuslaitos tekevät yhteistyötä viestintä- ja turvallisuuskoulutustyössä mm. maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksessa sekä 72-tuntia koulutuksessa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on mukana NouHätä -kampanjassa ja järjestää kampanjaan kuuluvan aluekilpailun yhdessä Pohjois-Savon pelastusalanliiton kanssa.

112-päivä ja Päivä paloasemalla –tapahtumat järjestetään Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa yhteistyössä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen paloasemilla. Mukana tapahtumissa voivat olla yhteistyökumppaneina esim. Hätäkeskuslaitos ja Itä-Suomen poliisi sekä muut alan toimijat.

Pelastuslaitoksella on mahdollisuus lainata pelastusliitolta erilaista viestintäkalustoa sekä –materiaalia erillisen sopimuksen mukaisesti. Pelastusliitto voi käyttää pelastuslaitoksen kiinteistöjä erillisen sopimuksen mukaisesti.

4.3 Poliisi

Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämisen yhteydessä. Yhteistyötä tiivistetään liikenneturvallisuuden parantamisen ja tapaturmien ehkäisyn aloille. Oppilaitosten turvallisuussuunnittelun osalta poliisin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

4.4 Media

Yksi keskeisimmistä pelastuslaitoksen yhteistyökumppaneista on media. Pelastuslaitos käyttää ja hyödyntää mediaa viestinnässään. Median nopea ja tehokas hyödyntäminen korostuu erilaisissa kriisi-, häiriö- ja vaaratilanteissa. Pelastuslaitos tiedottaa ja informoi toimintaympäristöään jatkuvasti erittäin aktiivisesti hyödyntämällä mediaa ja nykyaikaisia viestintävälineitä. Pelastuslaitoksen esiin nostamat asiat ovat saaneet julkisuutta eri medioissa valtakunnallisesti, maakunnallisesti sekä paikallisesti. Tavoitteena on, että media voi käyttää ja hyödyntää pelastuslaitoksen Internet-sivuja ja sosiaalista mediaa myös ajankohtaisten uutisten lähteenä.

4.5 Messut, muu yhteistyö

Pelastuslaitos osallistuu erilaisiin messuihin, jotka on kohdennettu asumiseen, rakentamiseen, veneilyyn ja vapaa-ajan viettoon. Koordinoinnin hoitavat koulutusyksikkö ja alueiden palopäälliköt. Messuihin ja järjestelyihin osallistetaan koko Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstöä painottuen eri kohderyhmien ammatillisiin vaatimuksiin (esim. rakentamiseen liittyen palotarkastajat, lupien myöntäjät jne.).

Yhteistyötä pyritään kehittämään edelleen myös muiden pelastusalan järjestöjen kanssa. (Liikenneturva, SPR, Maanpuolustuskoulutus ry., Järvipelastajat ry.)

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu vuosittain järjestettävään tapaturmapäivään.

Neulamäen paloasemalla on palomuseo, jota ylläpidetään pelastuslaitoksen ja pelastustoimen eläkeläisten yhdistyksen kanssa. Palomuseossa on nähtävissä eri vuosilta pelastustoimen kalustoa ja välineistöä. Eläkeläiset pitävät kesäaikana museota avoinna keskiviikkoisin. Ryhmillä on mahdollisuus tutustua museoon päivystävän palomestarin kautta tehtävällä varauksella.

5 TURVALLISUUSVIESTINNÄN MAKSULLISET PALVELUT

Pelastuslaitoksella on erityistä osaamista, erityiskalustoa ja mahdollisuus käyttää olemassa olevia työntekijäresursseja tehokkaasti lakisääteisen viestinnän lisäksi myös maksulliseen turvallisuuskoulutukseen. Tästä syntyy selkeää synergiaetua, joten turvallisuuskoulutusten järjestäminen parantaa pelastuslaitoksen toimintaedellytyksiä. Lakisääteisten toimintojen tekeminen ei saa vaarantua maksullisen turvallisuuskoulutuksen järjestämisen vuoksi, joten resurssointi tulee suunnitella erityisen huolellisesti. Maksullista koulutusta pelastuslaitos tarjoaa kaikilta paloasemilta, koulutuksia pitävät paloasemien vakinainen pelastushenkilöstö ns. työvuorosta tai vapaalta erillisellä kouluttajakorvauksella. Turvallisuuskoulutusosaston pitämä koulutus on pääosin aina maksullista lukuun ottamatta messuja yms. tilaisuuksia.

5.1 Tarjottavat palvelut

Pelastuslaitos järjestää seuraavia turvallisuuskoulutuksia:

1. alkusammutuskoulutus
2. henkilöstön turvallisuusorientointi (turvallisuuskävely)
3. tulityökorttikoulutus
4. turvakorttikoulutus majoitus-, hoito- ja huoltolaitoksille
5. poistumisturvallisuuskoulutus
6. turvakorttikoulutus maatiloille
7. turvallisuusjohtajan peruskurssi
8. turvallisuusjohtajan jatkokurssi

9. väestönsuojan hoitajan kurssi
10. EA 1 ja EA 2 kurseja
11. kriisijohtamisen kurssi
12. Virve-peruskurssi

Lisäksi voidaan räätälöidä asiakkaan toiveen mukaisia koulutuksia. Näiden sisällön, toteutuksen ja hinnoittelun päättää koulutusosaston päällikkö tapauskohtaisesti.

5.2 Markkinointi

Pelastuslaitos on viranomaistaho, jolla on julkista valtaa. Viranomaiset eivät voi missään olosuhteissa käyttää julkista valtaa väärin omien tarkoituksien toteuttamiseksi. Siksi turvallisuuskoulutuksen markkinoinnissa tulee olla erityisen huolellinen, ettei kenellekään jäisi sellaista kuvaa, että viranomaiset edellyttävät turvallisuuskoulutuksen ostamista erityisesti pelastuslaitokselta. Jokaisessa maksullisessa koulutuksessa tulee korostaa, että lähtökohtana on asiakkaan halu hankkia koulutuspalvelut nimenomaan pelastuslaitokselta.

5.3 Käytännön järjestelyt

Palvelut on tuotteistettu selkeiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteet, toteutus ja hinnoittelu on yhtenäistetty. Palveluita tarjotaan myös pienillä paikkakunnilla. Turvallisuuskoulutuspalveluiden tilaus- ja laskutusjärjestelmä on oma kokonaisuus. Toiminnan järjestelyissä pidetään huolta siitä, ettei byrokratia kuormittaisi kohtuuttomasti verrattuna toiminnasta saatavaan hyötyyn, joten olemassa olevia järjestelmiä pyritään käyttämään aina kun mahdollista.

Turvallisuuskoulutus on kiinteä osa pelastuslaitoksen päivittäistä toimintaa ja olemassa olevien henkilöstöresurssien käyttöä tulee tukea. Turvallisuuskoulutuksen suunnittelu- ja organisointitöitä kannustetaan tekemään työvuoron aikana.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tavoitteena on tarjota laadukasta turvallisuuskoulutusta, johon kouluttajat ovat motivoituneita ja koulutettuja. Jokaisesta yli 3 tunnin koulutustilaisuudesta kerätään palautetta, jonka perusteella turvallisuuskoulutusta kehitetään.

5.4 Taloudelliset tavoitteet

Taloudellisena tavoitteena on omakustannusperiaate. Hinnoittelu laadittu koulutusmoduuleittain. Hinnoittelussa on huomioitu suorien kustannusten lisäksi välilliset kustannukset, kuten laskutus-työnjohto- koulutus- ja markkinointikustannukset. Lisäksi yleinen markkinatilanne vaikuttaa hinnoitteluun.

6 TURVALLISUUSVIESTINNÄN JÄRJESTELYT

6.1 Suunnittelu ja johtaminen

Turvallisuusviestinnästä vastaa johtava palotarkastaja ja varahenkilönä on koulutusosaston päällikkö. Koulutusosaston päällikkö vastaa ja valvoo maksullisen turvallisuuskoulutuksen laatua ja toteutusta, koulutusyksikön kouluttajat avustavat tehtävän suorittamisessa.

Turvallisuusviestintätiimi vastaa tilaisuuksien järjestämisestä, laadusta, palvelujen kehittämistä sekä valvoo ja arvioi tavoitteiden toteutumista pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Paikallisesti turvallisuusviestinnän toteuttamisesta vastaavat asemavastaavat yhteistyössä turvallisuusviestintätiimin kanssa.

6.2 Henkilöstö

6.2.1 Turvallisuuskouluttajien koulutus

Pelastusalan ammattikoulutus antaa riittävät perusvalmiudet koulutus-, viestintä- ja valistustilaisuuksien pitämiseen. Ammattihenkilöstön koulutustarve keskittyy pelastuslaitoskohtaisten tavoitteiden, toimintatapojen ja käytänteiden opettamiseen sekä koulutus-/viestintätöihin motivointiin. Jokaisen turvallisuusviestintä- ja koulutustyötä tekevän tulee osallistua vuosittain vähintään yhteen turvallisuusviestintätöitä tukevaan koulutustilaisuuteen.

Sivutoimisen henkilöstön peruskoulutukseen ei sisälly turvallisuusviestintäkoulutusta, joten heidän kouluttajataitojensa opettamiseen tulee keskittyä. Turvallisuusviestintäkoulutukseen osallistumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen, jotta koulutukseen saadaan houkutelua riittävästi henkilöitä. Koulutustilaisuuksia tulee järjestää koko pelastuslaitoksen toimialueella.

Maksulliseen turvallisuusviestintäkoulutukseen tarvittavaan osaamiseen tähtävä koulutus tulee järjestää ja kouluttajakoulutuskursseille osallistumiseen kannustaa. Pätevien kouluttajien tulee voida toteuttaa koulutusta käytännössä, jotta osaaminen ja motivaatio pysyisivät hyvällä tasolla. Turvallisuuskoulutusyksikön kouluttajat koulutetaan yksikön kautta eri kurssien kouluttajiksi, jotta laatu voidaan taata.

6.2.2 Vakinaisen henkilöstön tehtävät

Päällystön vastuulla on viestinnän ja neuvonnan johtaminen sekä suunnittelu. Konkreettisesti päällystö toteuttaa turvallisuusviestintää sekä -koulutusta kaikilla tasoilla, teoria-oppitunneista ja alkusammutuskoulutuksesta messuesittelyihin. Alipäällystö ja miehistö turvallisuuskouluttavat ja -viestivät päällystön tekemien suunnitelmien mukaisesti. Henkilöstön tulee ylläpitää ja kehittää viestintä- ja neuvontataitojaan.

Vakinainen operatiivinen ja palotarkastuksia suorittava henkilöstö osallistuu mm. tilityökoulutuksiin sekä vastaaviin pelastuslaitoksen itse järjestämiin koulutuksiin työvuoron sisäisenä koulutuksena.

Välittömässä operatiivisessa lähtövalmiudessa olevaa henkilöstöä voidaan käyttää

- suunnittelu-, valmistelu- ja huoltotehtäviin, jotka voidaan tarvittaessa keskeyttää
- D-luokiteltuihin valistustehtäviin, jotka voidaan tarvittaessa keskeyttää
- B-luokiteltuihin lakisääteisiin viestintä-, koulutustehtäviin, jos riittävä operatiivinen toimintavalmius pystytään säilyttämään.

Välittömässä operatiivisessa lähtövalmiudessa olevaa henkilöstöä ei voida käyttää

- D-luokiteltuun maksulliseen turvallisuuskoulutukseen, jos se vaarantaa hälytysvalmiutta
- B-luokiteltuun maksulliseen turvallisuuskoulutukseen
- muihin toimintavalmiuteen vaikuttaviin tehtäviin.

6.2.3 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokuntien henkilöstön tehtävät

Sivutoiminen henkilöstö ja sopimuspalokunnat osallistuvat lakisääteiseen turvallisuusviestintään valmiuksiensa mukaisesti. Toiminnassa tulee noudattaa tässä suunnitelmassa kuvattuja toimintaperiaatteita.

Sivutoimisen henkilöstön turvallisuusviestintä on merkittävässä osassa niiden paloasemien alueella, missä ei ole riittävästi vakinaista henkilöstöä kaikkiin tehtäviin. Sivutoimisen henkilöstön osallistumista tehtäviin tuetaan riittävällä perehdytyksellä. Perehdytyksen jälkeen he osallistuvat kaikkeen viestintä- ja turvallisuuskoulutukseen vakinaisen henkilöstön ohjauksessa. Turvallisuuskoulutustilaisuuden aikainen operatiivinen valmius tulee olla kunnossa.

Sopimuspalokunnat osallistuvat lakisääteiseen turvallisuusviestintään paikallisesti mahdollisuuksiensa mukaan. Pelastuslaitoksen tarjoaman maksullisen turvallisuuskoulutuksen järjestämiseen sopimuspalokunta ei osallistu.

7 POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOKSEN VISIOT JA ARVOT

*Pohjois-Savossa on hyvä
turvallisuuskulttuuri sekä
laadukkaat pelastustoimen palvelut
- Turvallinen Pohjois-Savo -*

